

**ע"פ 8281/15 - המערער בע"פ 8281/15: המערערים בע"פ
8200/15: זיד גדיר, זיאד גדיר, זידאן גדיר, ניזאר חוג'יראת נגד
המשיבה: מדינת ישראל**

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 8281/15
ע"פ 8200/15

לפני:
כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט א' שהם

המערער בע"פ 8281/15: 1. זיד גדיר
2. זיאד גדיר
המערערים בע"פ 8200/15: 3. זידאן גדיר
4. ניזאר חוג'יראת
נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת,
מיום 19.10.2015, בת"פ 27419-02-12, שניתן על
ידי כב' השופט א' קולה

תאריך הישיבה: י"א באייר התשע"ו (19.5.2016)

בשם המערער בע"פ 8281/15: עו"ד דוד יפתח; עו"ד יגאל דותן
בשם המערערים בע"פ 8200/15: עו"ד שמואל ברזני
בשם המשיבה: עו"ד מורן פולמן; עו"ד שרית מזרחי

עמוד 1

פסק-דין
השופט א' שהם:

1. לפנינו ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' השופט א' קולה), בת"פ 27419-02-12, מיום 19.10.2015.

2. המערערים הם ארבעת הנאשמים הראשונים על פי סדר הופעתם בכתב האישום. למען נוחות הקורא, סדר זה ישמר, גם במסגרת הדיון בערעור. המערערים הורשעו על בסיס הודאתם בעבירות שיוחסו להם בכתב אישום מתוקן, שהוגש נגד 14 נאשמים, במסגרת הסדר טיעון, אשר הושג בעקבות הליך גישור. יצוין, כי הצדדים הגיעו להסדר לאחר שהתקיימו שבעה דיוני הוכחות, בהם נשמעו חלק ניכר מעדי התביעה. כתב האישום המתוקן כולל חמישה אישומים, במסגרתם יוחסו למערערים עבירות מרמה וזיוף, בשל כך שהם קשרו קשר להונות את המוסד לביטוח הלאומי (להלן: המל"ל), את רשויות המס ואת רשם החברות. להלן אפרט את העבירות השונות בהן הודו המערערים.

למערערים 1 ו-4 יוחסו העבירות הבאות: קשירת קשר לביצוע פשע (ריבוי עבירות), לפי סעיף 499(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); זיוף בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 418 סיפא, ו-29 לחוק העונשין; שימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 420 ו-29 לחוק העונשין; קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 415 סיפא ו-29 לחוק העונשין; ניסיון לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 415 סיפא, ו-25, ו-29 לחוק העונשין.

למערער 1 יוחסו בנוסף העבירות הבאות: מרמה, לפי סעיף 220(4) + (5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: פקודת מס הכנסה); עבירה של אחריות מנהל, לפי סעיף 224 לפקודת מס הכנסה; וכן עבירה של עשיית פעולה ברכוש אסור, לפי סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: חוק איסור הלבנת הון).

למערערים 2 ו-3 יוחסו עבירות אלה: קשירת קשר לביצוע פשע (ריבוי עבירות), לפי סעיף 499(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); סיוע לזיוף בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 418 סיפא ו-31 לחוק העונשין; סיוע לשימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 420 ו-31 לחוק העונשין; סיוע לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 415 סיפא ו-31 לחוק העונשין; וסיוע לניסיון לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 415 סיפא, ו-25 ו-31 לחוק העונשין.

למערערים 3 ו-4 יוחסו בנוסף עבירות כדלקמן: קשירת קשר לפשע או לעוון, לפי סעיף 499(א)(2) לחוק העונשין; זיוף (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 418 ו-29 לחוק העונשין; שימוש במסמך מזויף (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 420 ו-29 לחוק העונשין; וקבלת דבר במרמה (ריבוי עבירות), לפי סעיפים 415 רישא ו-29 לחוק העונשין.

3. בגין העבירות בהן הורשעו המערערים, נגזרו עליהם העונשים הבאים:

המערער 1: 27 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו בין התאריכים 30.1.2012 ו-15.3.2012; 12 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור המערער 1, בתוך 3 שנים, אחת מן העבירות בהן הורשע (למעט עבירות המרמה ואחריות מנהל); בנוסף, חויב המערער בקנס בסך ₪ 70,000 או 60 ימי מאסר תמורתו.

המערער 2: 14 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו, בין התאריכים 30.1.2012 ו-13.3.2012; 6 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור המערער 2, בתוך 3 שנים, אחת מהעבירות בהן הורשע; כמו כן, הושת עליו קנס בסך 20,000 ₪ או 30 ימי מאסר תמורתו.

המערער 3: 21 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו, בין התאריכים 23.4.2012 ו-3.6.2012; 8 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור המערער 3, בתוך 3 שנים, אחת מהעבירות בהן הורשע; וכן קנס בסך 30,000 ₪ או 30 ימי מאסר תמורתו.

המערער 4: 22 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו, בין התאריכים 17.4.2012 ו-18.6.2012; 9 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור המערער 4, בתוך 3 שנים, אחת מן העבירות בהן הורשע; קנס בסך 40,000 ₪ או 50 ימי מאסר תמורתו.

המערערים אינם משלימים עם חומרת העונש אשר הושת עליהם, ומכאן הערעורים שלפנינו. יצוין, כי בהסכמת הצדדים, עוכבו עונשי המאסר בפועל אשר הוטלו על המערערים, עד להכרעה בערעור זה (ראו החלטותיהם של השופט י' דנציגר, בע"פ 8200/15, מיום 3.12.2015; ושל השופט ס' ג'ובראן, בע"פ 8281/15, מיום 8.12.2015).

עובדות כתב האישום שהוגש נגד המערערים

4. בפתח כתב האישום אשר הוגש נגד המערערים, מסופר כי המערער 1 שימש כמנהל בפועל של מספר חברות (הנאשמות 6-14 בכתב האישום, להלן: החברות), והיה מיופה כוח בחשבונות הבנק של חלק מהן, וזאת, על אף שהן אינן רשומות על שמו. כפי שנאמר בכתב האישום, המערער 1 העביר דיווחים שוטפים על אודות החברות לאדם נוסף, בשם אחמד המאם, הוא הנאשם 5 בכתב האישום (להלן: הנאשם 5). עוד נטען, כי המערערים 2-4 והנאשם 5, היו מודעים לכך שהמערער 1 משמש כמנהל של החברות הללו, וקיבלו ממנו הוראות והנחיות הקשורות בהן. בכתב האישום נאמר, כי במהלך השנים 2009-2011, קשרו המערערים, הנאשם 5, והחברות, קשר להונות את המל"ל, את רשויות המס ואת רשם החברות. כתב האישום מפרט את מסכת ההונאה, על פני חמישה אישומים שונים:

על פי האישום הראשון בכתב האישום, המערערים 1 ו-4 קשרו קשר, בסיועם של המערערים 2 ו-3, להונות את המל"ל, וזאת, תוך זיוף תלושי שכר באמצעות תוכנה שרכש המערער 1, הנקראת "המכפל" (להלן: תוכנת המכפל 715), ושימוש בטפסים נוספים. בתוך כך, יצרו המערערים קשר עם אנשים נוספים (להלן: התובעים), והורו לעובד של אחת החברות, ששמו המאם המאם (להלן: המאם), להנפיק באמצעות תוכנת המכפל 715, תלושי שכר מזויפים על שם החברות, בהם נחזה כאילו התובעים עובדים באותן חברות, על אף שאין הדבר כך. התובעים הגישו, בעזרת הטפסים ותלושי השכר המזויפים, תביעות כוזבות למל"ל, וקיבלו בדרך זו כספים במרמה. בגין 26 תביעות כוזבות שהוגשו, קיבלו חלק מהתובעים סכומי כסף במרמה מהמל"ל, בסך כולל של 147,249 ₪, וחלקם ניסו לקבל מהמל"ל במרמה סכומי כסף נוספים. המערערים קיבלו מן התובעים "סכומי כסף שונים", בעקבות הנפקת התלושים המזויפים, ולא דיווחו על הכנסה זו לרשויות המס. נטען בכתב האישום, כי המערערים העבירו את הכספים הללו לכיסם, לחשבונות הבנק השונים של החברות, וכן לחשבון הבנק של המאם.

עולה מהאישום השני, כי במשרדו של הנאשם 5 הייתה תוכנת מכפל נוספת (להלן: תוכנת המכפל 780), באמצעותה הונפקו תלושי שכר של העובדים בחברות השונות. בסמוך לשנת 2009, קשרו המערערים 1 ו-4 קשר, בסיועם של המערערים 2 ו-3, להונות את רשויות המס והמל"ל, ע"י הוספת עובדים לרשימת עובדי החברות, על אף שהם לא עבדו בהן בפועל, תוך הנפקת תלושי שכר מזויפים לאותם עובדים פיקטיביים. כמו כן, במסגרת הקשר, תכננו המערערים להוציא תלושי שכר לעובדים (שאינם עובדים פיקטיביים), אשר אינם תואמים את התקופה בה הם עבדו בפועל. בעזרת התלושים המזויפים, הוגשו 24 תביעות כוזבות למל"ל, מהם קיבלו חלק מהתובעים סכומי כסף מהמל"ל, בסכום של 198,100 ₪; וחלקם ניסו לקבל כספים נוספים במרמה.

באישום השלישי נטען, כי המערערים 3 ו-4 קשרו קשר עם אנשים נוספים, לשם ביצוע העבירות שפורטו באישומים הראשון והשני. בתוך כך, המערערים 3 ו-4 "העבירו בעלויות בין הנאשמות [חלק מן החברות - א.ש.], זאת ללא ידיעת הבעלים והסכמתם לכך וכן הודיעו על החלפות דירקטורים כוזבות". המערערים 3 ו-4 זייפו מסמכים, בהם דיווחו על העברת הבעלויות, לשם ביצוע הרישום אצל רשם החברות.

כפי שמפורט באישום הרביעי, חלק מן החברות, הוציאו, באמצעות המערער 1, חשבוניות כוזבות, "בגין אספקת עובדים, אשר אינן משקפות את ההתנהלות האמיתית בין מוציאי החשבוניות לבין מקבלן", וזאת, בסך כולל של 10,657,556.28 ₪. החברות הללו נמנעו מלהגיש דו"חות שנתיים למס הכנסה, בגין השנים 2009-2011, וסכום המס אשר נגרע ממס הכנסה, עומד על 480,000 ₪.

עוד נטען בכתב האישום, במסגרת האישום החמישי, כי המערער 1 קיבל, בתמורה לתלושי השכר הפיקטיביים, סכום של כ- 200,000 ₪, אותו הוא הפקיד בחשבונות הבנק של החברות ובחשבוניות הפרטיים. במקביל לעבירות שפורטו באישומים הקודמים, ביצע המערער 1, לטענת המאשימה, פעולות שונות ברכוש ובכספים שהגיעו לידי (ובין היתר, מדובר בפעולות בנקאיות שונות, לרבות הפקדה ומשיכה של כספים במזומן; תשלום בשיקים שמקורם ברכוש שקיבל; והעברות בין חשבונות בנק שונים). זאת, באמצעות מספר חברות, ותוך שימוש בחשבונות בנק שבשליטתו או בשליטת בני משפחתו. המערער 1 ביצע את הפעולות הללו על מנת להסתיר ולהסוות את מקור הכספים והרכוש שהגיעו לידי, או את זהות בעלי הזכויות בהם.

גזר דינו של בית משפט קמא

5. ביום 19.10.2015, נגזר דינם של המערערים בבית משפט קמא. במסגרת שלב הראיות לעונש, נשמעו ארבעה עדי אופי, אנשי צבא, אשר סיפרו על תרומתם של המערערים לחברה הישראלית ולצה"ל, ובעיקר עמדו על תרומתו של המערער 1. בגזר דינו, קבע בית משפט קמא, כי יש להתייחס למעשים המתוארים בכתב האישום כאל "אירוע אחד", בהתאם לסעיף 40 לחוק העונשין, ויש לגזור בגין מעשים אלה עונש כולל. זאת, כיוון ש"בנסיבות דנן יצירת מתחם עונש לכל מעשה ומעשה בנפרד, עלול ליצור תוצאה מלאכותית ולא נכונה". ועוד נקבע, כי במקרה דנן "תילקח בחשבון העובדה, כי מדובר ב'אירוע' הכולל בחובו מספר רב מאוד של מעשים פליליים". בהמשך, עמד בית משפט קמא על הערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה ממעשיהם של המערערים, ובכלל זאת: הפגיעה בקופה הציבורית; הפגיעה העקיפה בכיסו של האזרח; והחתימה תחת ערך השוויון בנשיאת נטל המס. בית משפט קמא קבע כי במקרה דנן, הפגיעה בערכים החברתיים חמורה אף יותר, לאור התכנון הקפדני ושיתוף הפעולה בין המערערים לאנשים נוספים, כאשר רק ערנותם של גורמי אכיפת החוק, היא זו שמנעה נזק גדול יותר.

אשר למדיניות הענישה הנוהגת בעבירות כגון דא, ציין בית משפט קמא כי, על פי פסיקתו של בית משפט זה, יש ליתן משקל מיוחד להיבט ההרתעתי בענישתם של עברייני המס, שלרוב הינם אנשים "נורמטיביים ביסודם". אשר על כן, קבע בית משפט קמא, כי לא ניתן להסתפק, במקרה דנן, בענישה שאינה כוללת רכיב של מאסר בפועל. לאחר זאת, ניגש בית משפט קמא לבחון את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, בהתייחסו, בין היתר, לתכנון שקדם לביצוע העבירות; לנזק הרב שנגרם עקב ביצוע; ולמניע הנעוץ בביצוע העבירות, שהינו "בצע כסף גרידא". עוד ציין בית משפט קמא, כי המערער 1 היה "הרוח החיה" מאחורי תוכניות המרמה, שכן "הוא זה שפיתח את דרכי המרמה ואף החטיא את אחיו הצעירים אשר סייעו לו בביצוע עבירות המס בתחבולות שונות ובהיקפים גדולים". על בסיס האמור לעיל, קבע בית משפט קמא מתחמי ענישה שונים לכל מערער, כמפורט להלן: למערער 1 - מתחם הנע בין 18 ל-36 חודשי מאסר לריצוי בפועל. למערער 2 - בין 9 ל-24 חודשי מאסר לריצוי בפועל; למערער 3 - בין 12 ל-30 חודשי מאסר לריצוי בפועל; למערער 4 - בין 14 ל-34 חודשי מאסר לריצוי בפועל. בית משפט קמא הוסיף עוד, כי מתחמי הענישה הללו כוללים גם עונשים נלווים, נוסף על עונש המאסר בפועל.

6. טרם שקצב את עונשם של המערערים בתוך מתחמי הענישה הללו, בחן בית משפט קמא את השאלה האם ראוי לחרוג לקולה ממתחם הענישה, משיקולי שיקום. בית משפט קמא ציין, כי המערערים "הופנו לשירות המבחן לקבלת תסקירים מהם עולה, כי ארבעת הנאשמים [המערערים] שללו כל נזקקות טיפולית ואף שירות המבחן לא התרשם מנזקקות למעורבות טיפולית". אשר על כן, קבע בית משפט קמא, כי אין מקום לחרוג לקולה ממתחם הענישה. יצוין, בהקשר זה, כי שירות המבחן בא בהמלצה דומה לגבי ענישתם של כל המערערים, והציע להטיל על המערער 1 300 שעות של שירות לתועלת הציבור (להלן: "של"צ), ועל יתר המערערים 200 שעות של"צ, בנוסף למאסר על תנאי, קנס והתחייבות להימנע מעבירה. בהמשך, פירט בית משפט קמא את נסיבותיו האישיות של כל מערער, בהתאם לאמור בתסקירי שירות המבחן שהוגשו בעניינם:

המערער 1 הוא כבן 39, אב ל-4 ילדים בגילאים 5-15, אשר תלויים בו כלכלית. המערער 1 הוא האח הבכור במשפחה, ואחיהם של המערערים 2 ו-3. המערער 1 סיים 12 שנות לימוד, והוא נעדר עבר פלילי. המערער 1 מסר לשירות המבחן, כי הוא חווה בחייו מספר משברים כלכליים, אשר הותירו אותו עם חובות, אותם שילם במשך זמן רב, עד לפירעונם המלא.

המערער 2 הוא כבן 38, בוגר 12 שנות לימוד, ונעדר עבר פלילי. כפי שתואר בתסקיר המבחן שהוגש בעניינו, המערער 2 נשוי ואב ל-5 ילדים בגילאים 3-14, אשר נזקקים לו מבחינה כלכלית.

המערער 3 הוא כבן 37, רווק, אשר היה אמור להתחתן בחודש נובמבר 2015. עוד נמסר בתסקיר המבחן בעניינו, כי הוא בוגר 12 שנות לימוד ונעדר עבר פלילי. המערער 3 התנדב למשטרת התנועה באזור הצפון במשך כ-12 שנים, החל משנת 2000, ו"זכה מספר פעמים למכתבי הצטיינות". בתסקיר שהוגש בעניינו נאמר, כי שירות המבחן התרשם שהוא הצטרף לביצוע העבירות "מתוך תפיסה תרבותית-משפחתית".

המערער 4 הוא כבן 28, רווק, אשר סיים 12 שנות לימוד, ונעדר עבר פלילי. בתסקיר שהוגש בעניינו צוין, כי העובדה שהמערער 4 ביצע את העבירות ביחד עם אנשים נוספים, הפחיתה מקבלת האחריות העצמית על מעשיו, ומהמידה שבה הוא היה נכון לבחון את התנהלותו. שירות המבחן התרשם מן המערער 4, כי הוא "נע ברצף שבין מיקוד שליטה חיצוני לפנימי, ונוטה לעיתים להתנהגות מניפולטיבית".

המערערים הביעו, בפני שירות המבחן, חרטה על חלקם בביצוע העבירות, מושא כתב האישום, וביטאו נכונות לשאת בתוצאות מעשיהם. עוד נמסר בתסקירי המבחן שהוגשו בעניינם של המערערים, כי תקופת מעצרם, והמחירים האישיים והמשפחתיים שהם נדרשו לשלם, משמשים עבורם גורם מרתיע דיו, אשר עשוי להפחית את החשש להישנות התנהגות עוברת חוק מצדם. זאת, בפרט לנוכח העובדה כי הם תפקדו היטב, עד כה, במסגרות השונות של חייהם. עם זאת, שירות המבחן התרשם כי מעשיהם של המערערים נעשו מתוך "ניסיון ליצור רווח כספי" ולא מתוך מטרות אלטרואיסטיות, כפי שניסו המערערים לטעון.

7. לצד הקולה, נתן בית משפט קמא את דעתו לכך שהמערערים הודו בעבירות שיוחסו להם במסגרת הסדר טיעון, וכן התחשב בתרומתם לחברה, כפי שהדבר מצא את ביטויו בעדויות האופי, שתוארו לעיל. יצוין, כי בעניינו של המערער 1, הזכיר בית משפט קמא את העובדה כי הוא הסיר את המחדלים, אשר נגרמו עקב מעשיו. על בסיס האמור, השית בית משפט קמא על המערערים עונשי מאסר בפועל, ועונשים נלווים, כמפורט בפסקה 3 לעיל.

8. להשלמת התמונה יצוין, כי על כל אחת מהחברות הנאשמות בכתב האישום, הוטל קנס בשיעור של 1000 ₪. המאם והנאשם 5 הודו במיוחס להם, במסגרת הסדרי טיעון, אשר כללו הסכמה לעניין העונש. בהתאם לאותה הסכמה, גזר בית משפט קמא על המאם שני חודשי מאסר, אשר ירוצו על דרך של עבודות שירות; 9 חודשי מאסר על תנאי; הוטל פיצוי בסך 15,772 ₪ לטובת המל"ל; וקנס בסך 4000 ₪ או 40 ימי מאסר תמורתו. על הנאשם 5 הוטלו העונשים הבאים: 3 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור, בתוך 3 שנים, אחת העבירות בהן הורשע; וכן קנס בשיעור של 15,000 ₪.

טענות המערערים בערעור

9. המערער 1 טען, באמצעות בא כוחו עו"ד דוד יפתח, כי שגה בית משפט קמא בקביעת מתחם הענישה בעניינו, שכן הוא לא דק פורתא לגבי מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות כלכליות. המערער 1 הוסיף וטען, כי גם אם יש להעדיף, בעבירות כגון דא, את שיקולי ההרתעה על פני שיקולים הנוגעים לנסיבותיו האישיות של הנאשם, עדיין קיימת החובה להתייחס, בכובד ראש, ליתר שיקולי הענישה, ולאזנם בהתאם לנסיבות המקרה. המערער 1 ציין, כי ניתן להשיג את תכלית ההרתעה באמצעות הטלת עונשים אחרים, ולא דווקא בדרך של גזירת עונשי מאסר בפועל. במסגרת ערעורו, העלה המערער 1 טענות מטענות שונות, המשיגות על עצם האפקטיביות של ענישה לצורך השגת הרתעה, ובפרט, כאשר מדובר בהטלת עונשי מאסר בפועל.

אשר לקביעת עונשו של המערער 1 בתוך מתחם הענישה נטען, כי לא ניתן משקל ראוי, במסגרת גזר הדין, לנסיבות לקולה שהוצגו על ידי המערער 1, ובין היתר, להסרת המחדלים על ידו; לפרקי הזמן הארוכים בהם שהם המערער 1 במעצר סגור, ובמעצר בית; ולהמלצת שירות המבחן בעניינו. בהתייחס להסרת המחדלים נטען, כי הסכום אשר נגרע מן הקופה הציבורית הוחזר על ידי המערער 1 במלואו. המערער 1 הוסיף וטען, כי דחיית המשפט, שנועדה לאפשר לצדדים להסיר את המחדלים, יצרה אצלו ציפייה כי החזרת הכספים תתגמל אותו בהקלה רבה יותר בעונש. בדיון שנערך בפניו, הדגיש בא כוח המערער 1, את תרומתו של מרשו לחברה בכלל ולצה"ל בפרט, ואף צירף תעודות הוקרה שונות שניתנו לו. עו"ד יפתח ציין, כי שליחתו של המערער 1 למאסר תפגע באנשים רבים, וזאת עקב העובדה שהוא "מעסיק סדר גודל של שמונים איש בחודש [...] כל העסק הזה יתמוטט כאשר 80 משפחות יישארו ללא מפרנס".

ביום 22.5.2016, בהמשך לדיון שהתקיים בערעור, הגיש עו"ד יפתח הודעה לבית המשפט, ובה הובהר כי המערער 1 החזיר לרשויות המס את כל הכספים שנגרעו עקב מעשיו, ומדובר בסכום של 480,000 ₪. עו"ד יפתח הוסיף עוד, כי:

"מאחר ועל פי השתלשלות העניינים נגרעו מקופת המדינה כ-350 אלף ₪ אשר נגבו במרמה מהמוסד לביטוח לאומי ע"י נשים לאחר לידה, והסכום שהצליחה המדינה לגבות מהם היה כ-80 אלף ₪, מודיע בזאת הח"מ בשם המערער [המערער 1] כי על אף שהכספים הנ"ל לא נכנסו לכיסו, הוא מסכים כי במסגרת פסק הדין בערעור יורה ביהמ"ש הנכבד כי המערער [המערער 1] יפקיד לקופת המדינה את ההפרש בסך 270 אלף ₪, וזאת בכל דרך שתראה לביהמ"ש, לרבות הטלת קנס נוסף בסכום זה על המערער [המערער 1]".

10. המערערים 2-4 טענו בערעורם, כי מכיוון שגזר הדין אינו מפרט את תהליך קביעת העונש בגין כל אישום שיוחס להם, "קיים קושי של ממש להתחקות אחר השיקולים בהם נפלה שגגה בהבניית הענישה כפי שבוצעה כאן". עוד טוענים המערערים 2-4, כי לא ניתן משקל ראוי, בגזר דינו של בית משפט קמא, לשיקולים לקולה בעניינם, ובין היתר, לכך שהעבירות בוצעו לפני 4-6 שנים; לעובדה שהם אנשים נורמטיביים, ונטולי עבר פלילי; וכן להודאתם בעבירות אשר יוחסו להם. לטענת המערערים 2-4, העונש אשר הושת עליהם, חורג, באורח מהותי, ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים. עוד נטען על ידי המערערים 2-4, כי אין יחס מידתי בין העונשים שהושתו עליהם, כמסייעים לביצוע העבירות שפורטו באישומים הראשון והשני, לבין העונשים שהוטלו על המבצעים העיקריים באישומים אלו, והדבר יוצר "אנומליה בלתי מוסברת", אשר פוגעת בעקרון אחדות הענישה. בפרט, קובלים המערערים 2-4 על הפערים הקטנים בין העונשים שהושתו עליהם לבין עונשו של המערער 1, אשר היה, כאמור, "הרוח החיה" בביצוע עבירות המרמה. עוד נטען לפגיעה בעקרון אחדות הענישה ביחס לנאשם 5 ולהמאם, עליהם הושתו עונשים קלים, אשר אינם כוללים מאסר מאחורי סורג ובריח. נוסף על הטענות שהועלו בהודעת הערעור, הוגשו, בדיון שנערך לפנינו, תעודות בעניינו של המערער 3, המעידות על כך שהוא סיים בהצלחה השתלמויות שונות במסגרת התנדבותו במשטרה.

11. על בסיס האמור, גורסים המערערים כולם כי יש להקל משמעותית בעונשם, ולאמץ בעניינם את המלצות שירות המבחן, ולמצער, להעמיד את משך המאסר, על תקופה שאותה ניתן יהיה לרצות בעבודות שירות.

תגובת המשיבה לערעורים

12. המשיבה, באמצעות באת כוחה עו"ד מורן פולמן, סומכת את ידיה על גזר דינו של בית משפט קמא, בהדגישה את חומרת העבירות שבוצעו על ידי המערערים, ואת הפגיעה הקשה בחברה ובקופה הציבורית, שנגרמה עקב מעשיהם. לגישת המשיבה, בית משפט קמא שקל את כלל השיקולים הרלוונטיים בעניינם של המערערים, מבלי להתעלם מהשיקולים לקולה, אשר נזכרו בערעוריהם של המערערים, ולפיכך אין מקום להתערבותנו בעונש שנגזר עליהם. בהקשר ליחס בין העונשים אשר הוטלו על המערערים השונים, טענה המשיבה, כי בית משפט קמא ביצע את האיזון הנדרש בין כלל הנאשמים, ויצר "מדרג בין המערערים". המשיבה ציינה, בעניין זה, כי "לא מדובר במתמטיקה פשוטה אלא לכך שבית המשפט התייחס לנסיבות ביצוע העבירה. גם כשמדובר באותה עבירה עדיין הנסיבות שונות". אשר ליחס בין עונשם של המערערים לבין הנאשם 5, הטעימה המשיבה כי עונשו של הנאשם 5 נובע מ"חלקו הקטן בארועים לפי ההסדר שנעשה איתו". בנוגע ליחס בין המערערים לבין המאם, הבהירה המשיבה, כי להמאם "לא היה אינטרס כספי בעבירות למעט ענין של אשתו ושם הוא החזיר את הכספים למל"ל". כמו כן, לטענת המשיבה, בעניינו של המאם התקיימו נסיבות מיוחדות נוספות שהצדיקו את ההקלה בעונשו, ובין היתר נלקחה בחשבון העובדה כי "הוא

שהפליל והיה עד תביעה וכן איפשר את הכרעתם בדין". בנוסף, היתה התחשבות בהיותו של המאם ב"מצב נפשי בעייתי", ובהודאתו במסגרת הסדר טיעון, אשר כלל הסכמה לעניין העונש. המשיבה הדגישה את העובדה, כי הסדר הטיעון בעניינים של המערערים הושג לאחר שהם ניהלו משפט הוכחות, במסגרתו נשמעו כ-60 עדי תביעה. אשר להסרת המחדלים על ידי המערער 1, אישרה המשיבה כי הלה הסיר את המחדל אל מול שלטונות מס הכנסה, אולם ציינה כי "הסרת המחדל אינה חזות הכל", וכי הדבר "לא מצדיק את ביטול עונש המאסר". כמו כן, הזכירה המשיבה כי סכום הכסף אשר הוצא במרמה מהמל"ל, כאמור באישומים הראשון והשני, טרם הוחזר. בהתייחס להמלצות שירות המבחן בעניינם של המערערים, טענה המשיבה, כי מן התסקירים שהוגשו עולה כי המערערים מנסים לצמצם את אחריותם לעבירות, ולטעון כי פעלו מתוך מניע אלטרואיסטי, על אף שאין לכך כל בסיס. בהתייחס לטענתו של עו"ד יפתח, בהקשר לעובדה שמאסרו של המערער 1 ישפיע על מקום עבודתם של עובדים רבים, טענה המשיבה, כי "הם השתמשו בדיוק בעסק הזה לבצע עבירות, אז הם לא חשבו על אף אחד מהעסק". על בסיס האמור, התבקשנו על ידי המשיבה לדחות את הערעורים, ולהותיר את גזר דינו של בית משפט קמא על כנו.

תסקיר משלים שהוגש בעניינם של המערערים

13. לקראת הדיון שנערך בפנינו, הוגשו תסקירי מבחן משלימים בעניינם של המערערים. בתסקירים צוין, כי לא נפתחו נגד המערערים תיקי חקירה משטרתיים נוספים, מאז ביצוע העבירות, מושא הערעורים הללו. כמו כן, מסרו המערערים, כי הקנסות שהוטלו עליהם בבית משפט קמא שולמו על ידם. התרשמותו של שירות המבחן מן המערערים אינה שונה מההתרשמות שהופיעה בתסקירים שהוגשו לבית משפט קמא. לפיכך, אסתפק בדברים שהם בגדר שינוי והתפתחות, ביחס לאמור בתסקירים הקודמים. המערער 1 הציג בפני שירות המבחן "המלצות מגורמים שונים המעידים על תרומתו לקהילה, סיוע בפתרון בעיות ועזרה למשפחות במגזר הבדואי". המערער 1 ביטא חששות, בפני שירות המבחן, בנוגע להשלכות שיש למאסרו על מצבם הכלכלי של בני משפחתו. המערער 1 חזר על טענתו, לפיה הוא ביצע את העבירות, מושא כתב האישום, בכדי "לסייע לאנשים אשר היו מחוסרי עבודה ולנשים יולדות", ועל כן התרשם שירות המבחן, כי המערער 1 "מצמצם הכוונה והניסיון לקבלת רווח כספי במרמה", שהם עומדים בבסיס ביצוע העבירות על ידו. המערער 2 ציין בפני שירות המבחן, כי הוא חושש מפגיעה בעסקיו ובמשפחתו עקב תקופת המאסר שהושתה עליו. המערער 3 הציג בפני שירות המבחן המלצות מגורמים שונים, המעידות על "תרומתו לקהילה והתנדבות במערך משטרת ישראל". המערער 3 ביטא בפני שירות המבחן את חששו מעונש המאסר שהוטל עליו, ובפרט, הדגיש את דאגתו לגורלה של אמו, אשר חיה עמו. המערער 4 נישא בחודש יוני 2015, ושיתף את שירות המבחן בכך שאשתו בהריון. המערער 4 מסר לשירות המבחן, כי הוא חווה תחושות של "פגיעה והשפלה" נוכח תקופת המאסר שעליו לרצות, וציין כי כיום הוא "ממוקד בביסוס מערכת זוגית והרחבת המשפחה".

דיון והכרעה

14. בפתח הדברים, מן הראוי לחזור ולהזכיר את ההלכה המושרשת, לפיה ערכאת הערעור לא תתערב בעונש אשר הושת על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים בהם ניכרת סטייה קיצונית ממדיניות הענישה במקרים דומים, או כאשר מדובר בטעות מהותית שנפלה בגזר הדין (ע"פ 2441/15 חכם נ' מדינת ישראל (7.6.2016); ע"פ 2826/15 עביד נ' מדינת ישראל (7.6.2016); ע"פ 5855/15 לוגסי נ' מדינת ישראל (5.6.2016)). ייאמר כבר עתה, כי הגם שהעונשים שהושתו על המערערים אינם קלים, אין מדובר בסטייה, ובוודאי שלא קיצונית, מרמת הענישה הראויה במקרים דומים, ולפיכך אין מקום להתערבותנו בגזר הדין. עם זאת, באשר למערער 1 בלבד, הגעתי למסקנה כי ניתן להקל במידת מה בעונשו, מהטעמים שיפורטו להלן.

15. המערערים הורשעו במגוון רחב של עבירות מרמה וזיוף, שיוחסו להם במסגרת חמישה אישומים, כמפורט לעיל. הרשעתם של המערערים נעשתה על בסיס הודאתם בכתב אישום מתוקן שהוגש במסגרת הסדר טיעון, וזאת לאחר שמיעת עדי תביעה רבים, ותיקונו של כתב האישום. בעיקרו של דבר, מדובר במעשי מרמה מתוכננים בקפידה, אשר נועדו להונות את רשויות המס, את המל"ל, ואת רשם החברות, וכל זאת לשם השגת רווחים כספיים קלים.

16. ראשית, אתייחס לטענותיהם של המערערים 2-4, בנוגע להשוואה בין העונשים אשר הוטלו עליהם לעומת עונשו של המערער 1, ושל נאשמים אחרים באותה פרשה. סבורני, כי יש לדחות טענות אלה, ולטעמי אין מקום להתערב בשיקוליו של בית משפט קמא, הן בקביעת מתחמי הענישה והן בגזירת העונש, לנוכח נסיבותיו השונות של כל נאשם, כמפורט בכתב האישום. אשר לקביעת מתחמי הענישה השונים לגבי כל מערער, אפנה לע"פ 200/13 ברמן נ' מדינת ישראל, בפסקה 17 (5.2.2014), שם ציינתי כי: "אין צריך לומר, כי קביעת המתחם נעשית בדרך של הערכה, על יסוד כלל הנתונים והשיקולים העומדים לנגד עיני הערכאה הדיונית, ואין מדובר בפעולה אריתמטית, המבוססת על נוסחאות מתמטיות מדויקות, ויש להתיר לבית המשפט מרחב מסוים של גמישות, כל עוד מצויה החלטתו במתחם הסבירות". לטעמי, בית משפט קמא שקל את מכלול השיקולים בקביעת מתחמי הענישה השונים, לגבי כל אחד מהמערערים ולגבי יתר הנאשמים.

בהתייחס לקביעת העונשים בתוך מתחמי הענישה, סבורני כי נעשה איזון ראוי בין כלל הנאשמים, והמערערים בתוכם, ואף כאן יש לומר כי מלאכת גזירת הדין "אינה בגדר הפעלת נוסחה מתמטית, ולפיכך אין בכוחו של עקרון אחידות הענישה להביא להטלה מכאנית של עונשים, תוך העתקה מנאשם אחד למשנהו, מבלי ליתן ביטוי הולם לעקרון הענישה האינדיבידואלי" (מתוך פסק דיני בע"פ 4949/15 מקדסי נ' מדינת ישראל, בפסקה 14 (17.3.2016), וראו גם, ע"פ 3155/12 חמאמרה נ' מדינת ישראל (14.2.2013); וע"פ 3077/11 דדוש נ' מדינת ישראל (28.3.2012)). עוד אטעים, כי אין לקבל את חישוביהם של המערערים, המבוססים, כך נראה, על ההנחה כי עונשו של המסייע צריך לעמוד על מחצית מעונשו של המבצע העיקרי. אמנם, בסעיף 32 לחוק העונשין נקבע כי "הסיוע לעבור עבירה, עונשו - מחצית העונש שנקבע בחיקוק בשל ביצועה העיקרי". ואולם, ברי כי אין מדובר בעונש חובה, אשר כובל את שיקול דעתו של בית המשפט, וענישתו של המסייע תיקבע בהתאם לנסיבותיו המיוחדות של כל מקרה ומקרה.

17. בסופו של יום, נראה כי עונשיהם של כלל המערערים, אינם חורגים ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, ובוודאי שאין עסקין בחריגה מהותית ממדיניות זו (וראו לדוגמא, את העונשים שהושחו בע"פ 2450/14 סאלח נ' מדינת ישראל (29.12.2014); ע"פ 4430/13 שרון נ' מדינת ישראל (31.3.2014); ע"פ 3077/11 דדוש נ' מדינת ישראל (28.3.2012)). אכן, בעבירות שעניינן הונאת רשויות המס, כמו גם בעבירות מרמה והונאה כלפי המוסד לביטוח לאומי, ניתן להצביע על מנעד רחב של עונשים. עם זאת, ניכרת מגמה ברורה של החמרה בדינם של אותם עבריינים, אשר שולחים את ידם בקופה הציבורית ופוגעים קשות בעקרון השוויון בנשיאה בנטל המס, ובעקיפין גם במרקם החברתי בישראל. יפים, לעניין זה, דבריו של השופט א' רובינשטיין (כתוארו אז) ברע"פ 7135/10 חן נ' מדינת ישראל (3.11.2010):

"יש המתפתים לראות עבירות מס, שאין הנגזל האינדיבידואלי בהן ניצב לנגד העיניים והרי הוא הציבור כולו, 'חסר הפנים' כביכול - במבט מקל. לא ולא. אדרבה, בית משפט זה, עוד משכבר הימים, ראה אותן בחומרה וקבע 'כמדיניות רצויה, שלא לאפשר ריצוי עונש מאסר בעבודות שירות כשהמדובר בעבירות פיסקליות' [...] אכן, רבים מעברייני המס הם אנשים שייראו כנורמטיביים ביסודם, אשר לא ישלחו יד לכיס הזולת - אך אינם נרתעים משליחת יד לכיס הציבורי. לכך מחיר בענישה."

18. נכון הדבר, כי המערערים הינם אנשים נורמטיביים ביסודם, אשר מנהלים, ככלל, אורח חיים תקין, בכל מסגרות החיים שלהם. למערערים אין עבר פלילי, וכפי שעולה מתסקירי שירות המבחן, הסיכון להתנהגות דומה בעתיד, הינו נמוך. ואולם, כפי שעולה מפסיקתו של בית משפט זה, בעבירות מסוג זה המדובר בדרך כלל באנשים נורמטיביים, אשר זה להם המפגש הראשון עם רשויות אכיפת החוק. לפיכך, נקבע כי בעבירות כגון דא, יש ליתן, ככלל, עדיפות לשיקולי ההרתעה האישית והכללית על פני נסיבותיו האישיות של הנאשם, וזאת, לצורך שמירה על ערכי השוויון בנשיאה בנטל המס והגנה על הקופה הציבורית (ע"פ 4316/13 מדינת ישראל נ' חג'אמה (30.10.2014); ע"פ 2636/12 עזבון המנוח יהושע שלוש ז"ל נ' מדינת ישראל (5.3.2013); ע"פ 2555/13 נחמיאס נ' מדינת ישראל (9.1.2014)). מונחים על פי גישה זו, יש מקום לעמדה עונשית מחמירה כלפי מעלימי המס, וכלפי אלו המבצעים מעשי מרמה והונאה כמו המערערים, בכדי לשרש את התופעה או להביא, ככל הניתן, לצמצומה (וראו האמור בע"פ 624/80 חברת וייס ארנסט נ' מדינת ישראל, פ"ד לה (3) 211, 217-218 (1981) מפי השופט (כתוארו אז) א' ברק).

19. ובחזרה לענייננו. אין להקל ראש במעשיהם החמורים של המערערים. במשך כשנתיים, רקמו המערערים תוכנית, ביוזמתם ובהובלתו של המערער 1, להונות את רשויות המדינה, באמצעות זיוף תלושי שכר, והגשת תביעות כוזבות למל"ל, מהם זכו המערערים לסכומי כסף ניכרים, שנגרעו מן הקופה הציבורית. המערערים שיתפו אנשים נוספים במזימתם, ופעלו תוך תכנון קפדני ומפורט, ביסודיות ובשיטתיות. המערער 1, אשר היה הכוח המניע של התוכנית כולה, הוסיף חטא על פשע, כאשר ביקש להלבין את הכספים שהגיעו אליו, כמפורט באישום החמישי. המערערים ניסו, אמנם, להסוות את המניע הכספי שעמד מאחורי ביצוע המעשים, אולם כפי שקבע בית משפט קמא, הטעם היחיד אשר הנחה את המערערים הוא הפקת רווחים כספיים קלים, וזאת בלבד. בנסיבות אלה, נראה כי העונש שהושת על המערערים הולם את חומרת מעשיהם ואת מגמת הענישה בעבירות מסוג זה, ויש לציון כי בית משפט קמא נתן את דעתו, עת גזר את הדין, למכלול הנסיבות לקולה, בעניינם של המערערים כולם.

20. ומכאן לעניינו של המערער 1. הגם שמצאתי כי העונש שהושת עליו הינו ראוי ומאוזן, סבורני כי יש מקום להקלה מסוימת בגזר דינו, לנוכח פעולותיו להסרת המחדלים המיוחסים לו. כאמור, אין מחלוקת כי המערער 1 השיב במלואם את הכספים שהוצאו מרשויות המס. עובדה נוספת, אשר לא עמדה בפני בית משפט קמא עת גזר את דינו של המערער 1, נעוצה בנכונותו להחזיר את סכומי הכסף שנגרעו מן המל"ל, אשר עומדים כיום על סכום של 270,000 ₪. בנסיבות אלה, הגעתי למסקנה כי יש מקום להתחשבות נוספת במערער 1, בדרך של הקלה מסוימת בעונש שהושת עליו. לפיכך, אציע לחבריי לקבל, באופן חלקי, את ערעורו של המערער 1 ולהעמיד את עונשו על 24 חודשי מאסר לריצוי בפועל, חלף 27 החודשים שנגזרו עליו בבית משפט קמא. יתר רכיבי הענישה שהושתו על המערער 1, במסגרת גזר דינו של בית משפט קמא, יוותרו על כנם.

21. לסיכום, לו תתקבל דעתי, יידחה ערעורם של המערערים 2-4, ואילו ערעורו של המערער 1 יתקבל בחלקו, כך שיופחתו שלושה חודשים מעונש המאסר אשר הושת עליו, כמפורט בפסקה 20.

המערערים יתייצבו לשאת בעונש המאסר בפועל שהוטל עליהם ביום 31.8.2016, עד השעה 10:00, בבית סוהר "קישון", או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותם תעודת זהות או דרכון. על המערערים לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

המערער 1 יפקיד, עד למועד כניסתו לריצוי עונשו, בחשבון המוסד לביטוח לאומי, סכום של 270,000 ₪, וימציא אישור על הפקדת הסכום לבית משפט זה.

ש ו פ ט

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט נ' הנדל:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שהם.

ניתן היום, ו' באב התשע"ו (10.8.2016).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט
